

התמונה

ב מיכתבה של רות דיון מלפני 12 שנה. שפרסם עיתון זה בשבוע שעבר, יש פסוק אחד המעורר לי מחשבה.

באותו מיכתב קצר, שנכתב בזהם הרגע אמרה: "אני רק מתפלאת על המיפשים שעור מאמינים בו ונושאים אותו על כפיים."

רות דיון דיברה על אדם שהכירה, אדם שהוא בשר ודם, על מעלותיו וחולשותיו. היה גומה לה שהמוני המעריצים נושאים את האדם הזה על כפיים. אך זוהי טעות.

"האשלייה הנקראת משה דיון כבר מזמן איננה" קבעה אז רות.

וגם זאת טעות.

האשלייה חיה. היא חזקה הרבה יותר ממה שדיון האיש. ואיך תנושאים המעריצים על כפיים.

רבה ונשכח לרגע קט. את המנהיג. הבה ונחשוב, לרגע קט, על המנהיג.

מי יוצר בעצם את מי — המנהיג את המונהג, או המונהג את המנהיג?

מרביתם לדבר על "כאריזמה", מילה יוונית שפירושה מתח'סר. האלים נתנו לאדם פלוגי מתח'סרד זו, המאפי שרת לו למשך אחריו המונים.

מה טיבה של כאריזמה זו?

האם היא סבונה באופיו של המנהיג? האם היא מתבטאת בתכונותיו?

או שהיא קיימת בלי כל קשר לאופיו ודתכונותיו?

אולי היא קיימת בכלל בגופו מאישיותו, ואפילו חרף אישיותו?

אולי אינה חלק מאישיות המנהיג, אלא דווקא מאישיות המונהג?

ב השבחה אפיקורמית זו עלתה בלבי למראה תור פעה, שמשומ'מה לא עמדו עליה די צורכה.

כל עוד היה דויד בןגוריון בשילטון, הזי רנב אחריו תמיד זנב ארוך של מעריצים שופים.

עוד לפני שמונה שנים מלאה הארץ אנשים, גדולים וקטנים, שחיקו כמו קופים כל תנועה וכל שגיון של האיש הגדול.

כשהכרזו בןגוריון מלחמה על המילה "את", מיהרו אלה להשמיט המילה המיסכנת ממיכתביהם ולחקות הר סיגנון של המנהיג. (בינתיים החזירו את המילה בשקט, ומחקים את הסיגנון של מישהו אחר).

כשהפך בןגוריון את התנ"ך לסמל המישטר, צצו חור גית'נ'ך וחידוני'תנ"ך כפיטירות אחרי הגשם, ואנשים שלא הציצו בספר מאז נטשו את ספסל הלימודים התי מוגנו לשמע אמרות-השפר ההיסטוריות של המנהיג.

מה קרת לכל האנשים האלה, כאשר בןגוריון נטש את השילטון?

הם עברו לדיון ומזדנכים מאז אחריו.

היו שעשו זאת מייד. היו שעברו שלב דר'מנהיג, עד שהפכו דייניסטים מושבעים ובלעדיים. היו שעברו את הדרך רק לאחורנה, כשנסתלק בןגוריון רשפית וסר פית מן הבמה הפוליטית.

אולם כימעט כולם עברו את הדרך, במוקי דם או במאורח. הבןגוריוניסטים של אתמוז הם הדייניסטים של היום.

באורה זה מבעי. הרי דיון הוא ילד'טיפוחו של בןגוריון. ואם בןגוריון עצמו בחר בו, מדוע לא יעשו זאת גם חסידיו?

אך מחשבה שניה מגלה כאן תעלומה מסוימת.

שהרי שני אישים אלה — בןגוריון ודיון — רחוקים זה מזה ככל. אין להם כימעט תכונה משותפת אחת.

בןגוריון הוא דמות של אבא. דיון הוא דמות הנער הנצחי.

בןגוריון היה שומר-חוק ומקפיד על שמירת-החוק. דיון הוא מפר'חוק מושבע, ולא רק בפרשות ארכיאר לוגיות.

בןגוריון היה מצביח'פיות. דיון הוא מזויר חביות.

בןגוריון קיבל על עצמו עול של עקרונות, מהם לא זו ולאדם פעל. דיון בז לעקרונות, ופעל אך ורק כפי שמתחשק לו בכל עת.

אפשר היה לחשוב שמי שסגד לבןגוריון, אינו יכול להעריך את דיון, ולהיפך. אם תכונותיו של המנהיג הן המושכות את המונהג, לא יכלו המונהגים של מנהיג א' הנ"ל לעבור למנהג מונהגיו של מנהיג ב' הנ"ל.

אך הנסיון מוכיח את ההיפך. מונהגו בן גוריון עברו בהמוניהם ובחלת'חבות לחיות מונהגיו של דיון.

ולא זו בלבד, אלא שברגע שביצעו מעבר זה, חדל

הזקן לעניין אותם. הוא הפך בעיניהם קוריו. הכרותו, שעוד תמול-שלושם גרמו להם רטט של חרדת-קודש, מעוררות בהם עתה חיוך נבון. ואילו אותה חרדת-קודש מעבירה בהם עתה צמרמורת בראותם את הרטייה הי שחורה על גבי המסך הקטן.

ע וברה זו מוכיחה, כך נדמה לי, שתשוקת-המונהג אינה תלויה כלל באישיות המנהיג.

המעריך אינו נושא את המנהיג על כפיו מפני שהוא אדם רגול מרבכה. המעריך מוכי רח לשאת מישהו על כפיים, והוא בוחר לעצמי מו את האובייקט הקרוב או המתאים ביותר.

מיהו? מדוע אובייקט זה, ולא אחר?

אני חושב שזהו דבר די מיקרי. אילו מינה לוי אשכול ב'23 במאי 1967 את יגאל אלון כשרהביטחון, יתכן שאלון היה כיום המנהיג התורני.

אך יתכן שבכל זאת יש דבר שראוי לקרוא לו כא' ריומה. אולי בכל זאת יש לדיון ולאנשים כמוהו תכונה

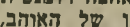
השובה מאור, ההופכת אותם אובייקטים אידיאליים ל' הערצת-גיבורים.

אני מתכוון לתכונה של היעדרות, יותר מאשר לתכונה של נוכחות.

דון קישוט היה זקוק לאהבה גדולה. הוא בחר בדול' ציגיאה, נערה שלא ידע עליה דבר, שלא דיבר עימה מעולם. משום כך יכול היה לדמיין לעצמו את דמותה של דולציניאה כאוות נפשו, להדביק לה בדמיונו כל תכונה שנראתה לו, לצייר לעצמו תמונה מושלמת לפי צרכיו — בלי קשר לאישיותה האמיתית של הנערה, ש' היתה בוודאי נערה רגילה לגמרי.

יש אומרים שכל אהבה רומנטית גדולה היא כזאת — אהבה היונקת מנפשו של האהוב, ואינה תלויה כלל בנפשה של הדמות הנאהבת.

יתכן שזה נכון גם לגבי אותה אהבה מויר' חרת, המתכבטת בהערצת גיבורים.

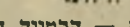
דמותו של דיון מתאימה במיוחד לאהבה כזאת. בגלל מה שאין בה.

דיון הוא איש רחוק. אין לו קונטאקט עם בניאדם. אין לו עקרונות ברורים, דיעות ברור' רות, השקפות ברורות.

יש לו פמל בולט — הרטייה השחורה, המסיחה את הדעת מכל השאר. יש לו הבעה קבועה, שאינה משתנית.

יש לו שזוקק למנהיג, יכוד לאמץ לעצמו את דיון כמי כל קרשי. הוא יכוד להכניס לדיון כל תכונה וכדי ריעה הנראית לו.

אפשר להלכיש עניו כל לבוש.

רצונך במנהיג מלחמה? יש דיון. רצונך במנהיג שלום? יש דיון.

שומר על הגחלת? דיון. מהפכן שישנה את הכל? דיון.

האיש שיספח את השטחים? הנהו. האיש שיחזיר אח הכל בלי בעיות? הנהו.

יד חזקה, שתשים קץ להפקרות של שבתות והפג' נות? זהו זה. אדם מבין, גמיש, דואג לשלום הנדכאים והמקופחים? זהו זה.

דיון לכל עת, דיון לכל איש, דיון לכל טעם. הדיון האמיתי אינו מפריע, כי אינו קיום.

ישנה רק הדמות החלולה, שאפשר לצקת לתוכה כל תוכן.

מי זקוק לדמות כזאת? מי זקוק לגיבור נערץ? בתקופות מסוימות, בעת צרה וסכנה, זקוקים למעט כל הבריות לגיבור. בימים של פחד ומורא, דרוש מישהו שאפשר להתלכד סביבו, הנוסך ביטחון בעדר המבוהל.

זהו אינסטינקט חייתי עמוק, עתיק יותר ממשפחת היונקים, שגולד אי'שם בשחר החיים הביולוגיים.

ראינו את פעולתו במאי 1967.

בימים כתיקונם, קטן מיספר הזקוקים למנהיג הרבה יותר. המחנה מצטמק לאותם שאינם שלמים עם עצמם, שאינם בוטחים בעצמם, הזקוקים למישענה מתמדת ב' דמותו של איש שיש לו כל מה שחסר להם עצמם: חוכמה, דעה, כוח, תבונה, עוצמה, כושר-החלטה, יעד נוקשה.

הקאתוליים אוכלים את גוף משיחם. מעריי צייהגיבורים נוגעים בדמיונם בשוליי-הכנר של גיבורם, המורם מעם, ועליו המגע הם משי' תתפים באורח מיסתורי ככל תכונותיו הנפ' לאות.

קח מהם את הגיבור, ולקחת מהם משהו שהם זקוקים לו לעצם מחייתם, לאיוון נפשם. הם יתנפלו עליך בשפז' קצף, בזעם קדוש, כאילו נגבת מהם את סס'החיים.

ואכן, עשית זאת. בלי דמות המנהיג השומר רה לכיכבם הם אנשים מיסכנים, פגומים, עלוי' כיים. רק הכוח, התכונה והגדולה של המנהיג ממלאים את מחסורם.

המורו הוא שמעריצי-הגיבורים מאמינים שהם זקוקים יותר מאחרים, שהרי הם יונקים מכוחו הדמיוני של ה' גיבור הדמיוני, דומה הדבר לבעל-קביים המדמה לעצמו שהוא בריא יותר ממי שנאלץ להסתפק בשתי רגליים בריאות.

ב שבועות האחרונים התפרסמו במדורי המיכת' בים של העיתונים כמה וכמה מיכתבים מעניינים של קוראים נרגזים, המגיבים על הטענה שמשוה דיון מפר באופן שיטתי את החוק על-ידי חפירת עתיקות והמיסחר בהם.

כימעט כל המיכתבים האלה חוזרים על פיומן אחד: דיון נושא על כתפיו את גורל העם. בגלל דאגתו העיל' אית לביטחון המדינה, הוא חי במתח מתמיד. את המתח הזה הוא פורק בחפירות, רק בני'בליעיל לא יפרגנו לו תהביב תמים זה, אפילו אם יש בכך הפרה פורמלית של החוק.

אין טעם להתווכח כאן עם ההגיון של הדברים, או עם המסקנה המסוכנת שהחוק נוצר לבני'המותר פשו' טים, וכי המנהיג המורם מעם עומד מעל לחוק. (עוד צעד גדול אחד, ונגיע כאן לעיקרון המישפטי של הרייך הי' שלישי: "לפקודת המנהיג יש כוח של חוק.")

בחקשך לדברים שאמרנו, השובה כאן עצם הראייה של הדברים — של מנהיג רגול, חרד' יום ולידה לגורל האומה, שעצבני מתוחים תמיד בגלל אחריות היסטורית כבירה זו. ואנו, בניאדם קטנים ועלובים, דא נוכד לתת לו תמורה. אנו יכודים רק להניח לו להתפרק מדרבנו, ולא חשוב אם הדבר שותר כל כד של חוק ומוסר וצדק רגילים.

זהו ראייה רומנטית. מי שמכיר אך כמעט את משה דיון יודע שיש פער גרוטסקי בין תמונה זו ובין מציאותו של האיש. אבל לגבי המנהיג, המציאות כלל אינה חשובה.

הוא זקוק לאגדה. שום דבר בעולם לא יפי' ריעו לו לחיות בה.

הוא ראייה רומנטית. מי שמכיר אך כמעט את משה דיון יודע שיש פער גרוטסקי בין תמונה זו ובין מציאותו של האיש. אבל לגבי המנהיג, המציאות כלל אינה חשובה.

הוא זקוק לאגדה. שום דבר בעולם לא יפי' ריעו לו לחיות בה.

הוא ראייה רומנטית. מי שמכיר אך כמעט את משה דיון יודע שיש פער גרוטסקי בין תמונה זו ובין מציאותו של האיש. אבל לגבי המנהיג, המציאות כלל אינה חשובה.

הוא זקוק לאגדה. שום דבר בעולם לא יפי' ריעו לו לחיות בה.

הוא ראייה רומנטית. מי שמכיר אך כמעט את משה דיון יודע שיש פער גרוטסקי בין תמונה זו ובין מציאותו של האיש. אבל לגבי המנהיג, המציאות כלל אינה חשובה.

הוא זקוק לאגדה. שום דבר בעולם לא יפי' ריעו לו לחיות בה.

הוא ראייה רומנטית. מי שמכיר אך כמעט את משה דיון יודע שיש פער גרוטסקי בין תמונה זו ובין מציאותו של האיש. אבל לגבי המנהיג, המציאות כלל אינה חשובה.

הוא זקוק לאגדה. שום דבר בעולם לא יפי' ריעו לו לחיות בה.

הוא ראייה רומנטית. מי שמכיר אך כמעט את משה דיון יודע שיש פער גרוטסקי בין תמונה זו ובין מציאותו של האיש. אבל לגבי המנהיג, המציאות כלל אינה חשובה.

הוא זקוק לאגדה. שום דבר בעולם לא יפי' ריעו לו לחיות בה.

הוא ראייה רומנטית. מי שמכיר אך כמעט את משה דיון יודע שיש פער גרוטסקי בין תמונה זו ובין מציאותו של האיש. אבל לגבי המנהיג, המציאות כלל אינה חשובה.

הוא זקוק לאגדה. שום דבר בעולם לא יפי' ריעו לו לחיות בה.